Argumentenkaart
Tijdelijke wet inlichtingendiensten*

Wat zijn voor Nederland de argumenten voor en tegen de tijdelijke wet op de inlichtingen-diensten*?

Voor

Veiligheid

De wet is nodig voor de veiligheid van Nederland
- De digitale dreiging van andere landen tegen Nederland is toegenomen, zoals van Rusland en China.

De wet stelt de diensten in staat om Nederland beter te beveiligen
- De wet maakt het makkelijker om bepaalde bevoegdheden in te zetten, zoals hacks en ongerichte internettaps.
- Diensten kunnen sneller handelen omdat ze minder vaak vooraf toestemming van toezicht moeten vragen.
- De diensten hoeven minder gebruik te maken van de spoedprocedure, die in totaal veel tijd kost.

De wet verkleint de veiligheidsrisico's voor Nederland
- De wet heeft een afschrikwekkend effect op landen die Nederland digitaal willen aanvallen of misbruiken.
- Gegevens langer bewaren voorkomt dat diensten deze opnieuw, met bijbehorende risico's, moeten verwerven.

Principes

De wet volgt de principes van de democratische rechtsstaat
- De wet maakt de intentie van de democratisch aangenomen Wiv, ongerichte internettaps, mogelijk.
- De wet introduceert een rechter om te beslissen bij geschillen tussen minister(s) en toezichthouder(s).

De wet geeft diensten het vertrouwen dat ze verdienen
- Diensten werken in het nationaal belang, hierbij hoort vertrouwen in hun integriteit.

Toezicht

De wet verbetert het toezicht op de diensten
- Bindend toezicht tijdens onderzoeken maakt het mogelijk om niet alleen vooraf, maar ook tijdens in te grijpen.
- Intensiever toezicht tijdens onderzoek levert informatie op die helpt toezicht en toetsing te verbeteren.
- De wet regelt de samenwerking tussen toezichthouders beter, vooral het delen van operationele gegevens.
- De Raad van State als geschillenbeslechter kan de verhouding tussen minister en toezichthouders verbeteren.

De wet prikkelt de diensten met toezicht tijdens onderzoeken om minder zware middelen te gebruiken
- Toezicht tijdens onderzoek voorkomt dat de diensten vooraf voor de zekerheid te zware middelen aanvragen.

Juridisch

De wet voorziet in goede juridische waarborgen tegen misbruik en schending van privacy
- De wet maakt verkenning voor een internettap of hack mogelijk, om deze hierna gerichter in te kunnen zetten.
- De wet heeft een beperkte toepassing, namelijk op landen met een offensief cyberprogramma.
- De wet stelt kaders aan bevoegdheden die de CTIVD nu toelaat, maar onvoldoende juridisch onderbouwd zijn.

De noodzaak voor de wet is juridisch goed onderbouwd
- Met de wet kan Nederland voldoen aan Europese afspraken over de aanpak van dreigingen vanuit Nederland.

De wet draagt bij aan betere wetgeving op lange termijn
- De wet is tijdelijk zodat de minister de ervaringen ermee kan verwerken in een nieuwe, betere Wiv.

Politiek

De wet versterkt de positie van Nederland in de wereld
- De tijdelijke wet laat zien dat Nederland cyberdreigingen serieus neemt.
- Nederland is internationaal een waardevolle partner omdat de diensten meer en betere informatie hebben.

Tegen

Veiligheid

De wet vormt een veiligheidsrisico voor Nederland
- Het sneller en vaker inzetten van bevoegdheden vergroot de kans op (neven)schade, zoals netwerkuitval.
- De proactieve inzet van bevoegdheden kan cyberaanvallen als reactie uitlokken.
- De toestemmingsaanvraag voor hacken vraagt diensten niet expliciet om alle technische risico's te noemen.

Een wet boven op de huidige wet vermindert het functioneren van de diensten
- Aparte regelgeving alleen voor onderzoek naar landen met een offensief cyberprogramma is ingewikkeld.

Principes

De wet doet afbreuk aan de democratische rechtsstaat
- De minister moet altijd doorslaggevend zijn bij besluiten over nationale veiligheid, niet een rechter.
- Voor politieke en maatschappelijke organisaties is het moeilijk om een extra, complexe wet te controleren.
- De wet negeert de referendumuitkomst over de Wiv 2017, vooral met betrekking tot ongerichte internettaps.
- Doordat de wet tijdelijk en aanvullend is lijkt weinig controle nodig, terwijl de gevolgen mogelijk groot zijn.
- Het is niet zeker dat er voldoende maatschappelijk draagvlak is voor de wet.
- Diensten kunnen tegen een *afwijzing* van een aanvraag in beroep, burgers kunnen dat niet tegen *goedkeuring*.

De wet is in strijd met grondrechten
- Burgers worden voorzichtiger met (openbare) meningsuiting uit angst gemonitord te worden.
- Diensten hebben meer, en langer toegang tot, gegevens van mensen die geen onderwerp van onderzoek zijn.

De wet kan ondemocratische landen helpen
- De wet kan ondemocratische landen legitimeren om met slechte intenties vergelijkbare wetten in te voeren.

Toezicht

De wet verslechtert het toezicht op de diensten
- Bij toetsing vooraf worden alle onderzoeken gecontroleerd, bij toezicht tijdens onderzoeken niet per se.
- Toezicht tijdens onderzoeken vraagt om veel meer capaciteit van toezichthouders en die is er (nog) niet.
- Onrechtmatige inzet van bevoegdheden is lastiger tijdens onderzoeken te vinden dan vooraf in een aanvraag.
- Onrechtmatigheden hebben al plaatsgevonden op het moment dat de CTIVD ze waarneemt.
- De Raad van State heeft onvoldoende expertise over het werk van de diensten om geschillen te beslechten.

Juridisch

De wet voorziet in onvoldoende juridische waarborgen tegen misbruik en schending van privacy
- De minister kan de bewaring van bulkdatasets, onder toezicht van de CTIVD, onbeperkt jaarlijks verlengen.
- De wet is onduidelijk over de definitie van 'landen met een offensief cyberprogramma'.
- De wet beperkt de toets of de risico's van ongerichte internettaps proportioneel zijn, zoals privacyschending.
- Gegevens verkregen via deze wet mogen ook voor andere onderzoeken ingezet worden.

De noodzaak voor de wet is juridisch onvoldoende onderbouwd
- Het is onvoldoende duidelijk waarom bestaande bevoegdheden niet voldoen voor het werk van de diensten.
- De diensten hebben alternatieve manieren om onderzoeken sneller te starten, zoals de spoedprocedure.
- Het is onduidelijk of de wet op korte termijn bijdraagt aan de snelheid van de diensten.

De wet is mogelijk in strijd met Europese rechtspraak
- De bewaartermijn van bulkdatasets in deze wet is mogelijk in strijd met Europese rechtspraak.

Politiek

De wet draagt bij aan wantrouwen in overheidsinstanties
- De onduidelijkheid van de wet ondermijnt het vertrouwen van burgers in de politiek en overheidsinstanties.

Over deze kaart
Op deze kaart staan argumenten voor en tegen de tijdelijke wet op de inlichtingen-diensten*. Dit wetsvoorstel vergemakkelijkt de inzet van enkele cyberbevoegdhe-den van de AIVD en MIVD. Het toezicht op sommige cyberbevoegdheden verandert; de TIB toetst de inzet van deze bevoegdheden niet meer vooraf, maar de CTIVD houdt toezicht tijdens de inzet. De wet creëert voor geschillen tussen de minister(s) en de toezichthouder(s) een beroepsprocedure bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De wet komt boven op de Wet op de inlichtingen- en veilig-heidsdiensten (Wiv 2017), en geldt alleen voor onderzoeken van de AIVD en MIVD naar landen met een offensief cyberprogramma. De wet is vier jaar van kracht. Het doel van deze kaart is om de kwaliteit van het publieke debat te verhogen en de besluitvorming over de wet te ondersteunen. Met hulp van een brede groep experts (zie achterzijde) verzamelden we in drie denksessies de argumenten.

***volledige titel:** tijdelijke wet onderzoeken AIVD en MIVD naar landen met een offensief cyberprogramma (WGK013565). Deze kaart behandelt de versie van de wet waarover de Raad van State uitspraak deed op 23-06-2022.

in opdracht van: ECP Platform voor de InformatieSamenleving, amsix

gemaakt door: De ArgumentenFabriek, De Argumentenkaart
CC BY NC ND 2022

Argumentenkaart
Tijdelijke wet inlichtingendiensten*

Definities

Diensten: De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD).
Offensief cyberprogramma: Met een offensief cyberprogramma willen landen digitaal op geheime wijze vertrouwelijke informatie, economische en technologische kennis of andere informatie van burgers of organisaties verkrijgen. De Nederlandse infrastructuur zou hierbij ook kunnen worden misbruikt bij het uitvoeren van cyberaanvallen op andere landen.
TIB: De Toetsingscommissie Inzet Bevoegdheden (TIB) is een onafhankelijke commissie die vooraf toetst of de inzet van specifieke bijzondere bevoegdheden door de AIVD en de MIVD rechtmatig is. Deze toets van de TIB is bindend.
CTIVD: De Commissie van Toezicht op de Inlichtingen en Veiligheidsdiensten (CTIVD) houdt toezicht op de rechtmatigheid van het handelen van de diensten tijdens onderzoeken. Dit toezicht is bindend.
Bulkdataset: Een omvangrijke gegevensverzameling waarvan het merendeel van de gegevens betrekking heeft op organisaties of personen die geen onderwerp zijn van onderzoek van de diensten en dat ook nooit zullen worden.
Proportionaliteit: Het principe dat een doel en het ingezette middel zich redelijk tot elkaar moeten verhouden. Het kan bijvoorbeeld disproportioneel zijn om alle gegevensuitwisselingen in een land af te tappen om één whatsappgesprek te achterhalen.

Betrokken organisaties

Deze kaart kwam tot stand met hulp van experts van de volgende organisaties:

3Eyes Security, Bits of Freedom, Bureau Digitale Zaken, Cyberveilig Nederland, Europees Parlement, Hunt & Hackett, Microsoft, Ministerie van Binnenlandse Zaken, Ministerie van Justitie en Veiligheid, Openbaar Ministerie, Privacy First, SoSecure, Stichting DINL, Universiteit Utrecht, Universiteit van Amsterdam.

Elke organisatie of expert heeft een eigen perspectief op de argumenten op de kaart. Dat betekent dat zij het niet eens hoeven zijn met alle argumenten en de argumenten ook anders zullen wegen.

in opdracht van: ECP Platform voor de InformatieSamenleving, amsix

gemaakt door: De ArgumentenFabriek, De Argumentenkaart
CC BY NC ND 2022